

مجازاتهایی از قبیل درخت کاری ، خدمت در کارها و غیره . . . در . . . جالب و مناسب تشخیص داده می شود .

به عنوان مثال یکی از محاکم کیفری به جای مجازات حبس و یا جزای نقدی شخصی را که با همسرش اختلاف داشت به شستن ظرف آشپزخانه به مدت یک ماه محکوم نموده است . گرچه در بدو امر این رای جالب به نظر می رسد و چنین برداشت می شود به جای حبس او را وادار به ظرفشویی کرده است ولیکن در هیچ جای قانون شستن ظرف مجازات تلقی نشده و از طرفی این رای باعث اختلاف بیشتری بین این زن و شوهر خواهد شد خصوصاً این که اگر آن مرد از خانواده‌های متعصب و عشایری باشد . در جای دیگر قاضی محترم حکم به حضور محکوم علیه در مراسم نماز جمعه به مدت ۴ جلسه و نوشتن خطبه های و سخنرانیهای نماز جمعه داده است . این رأی از لحاظ روحی و روانی ممکن است تأثیرات منفی و معکوس بر متهم بگذارد و او را از نماز خواندن و رفتن به نماز جمعه برای همیشه محروم نماید زیرا رفتن به نماز جمعه را نوعی مجازات می داند و همیشه تداومی مجازات باعث می شود که به نماز جمعه نرود .

بنا به مراتب مجازات باید امری تعریف شده باشد تا هم قاضی و هم متهم و هم جامعه تکلیف خود را در این خصوص بدانند .

ریاست قاندری وقاری

خانم ریاب قادری وقاری - معاون مجتمع قضایی شهید فهمیده (اطفال) تهران .

فرار از منزل بیشترین جرائم دختران

از سال ۱۳۵۷ شروع به کار نموده است و دارای تحصیلات لیسانس حقوق می باشد و تا کنون در سمتهای دادیار ، مستشار دادگاههای عمومی ، معاون سرپرست مجتمع قضایی و پست فعلی کار کرده است .

■ روزانه چند پرونده جهت رسیدگی به این مجموعه واردمی شود؟

پرونده های وارده شده به این مجتمع روزانه بین ۳۰ تا ۳۵ پرونده است که تعدادی از این پرونده ها مستقیماً در دادگاه طرح می شود و تعدادی با صدور کیفرخواست از دادسرا ارسال می گردد . البته تعداد پرونده های ورودی در فصول مختلف سال تغییر می کند .

■ عمده جرائم مطرحه در دادگاههای اطفال چیست؟ آیا پسران بیشتر مرتکب جرم می شوند یا دختران؟

جرائم عمده اطفال ونوجوانان رانندگی بدون پروانه با موتور سیکلت و اتوموبیل و ایراد صدمات غیر عمدی ناشی از آن ، ایراد ضرب و جرح عمدی جرح یا چاقو ، سرقتهای کوچک ، لواط ، فرار از منزل و روابط نامشروع است ضمناً پسرها بیشتر مرتکب جرم می شوند و جرائم آنان تنوع بیشتر دارد .

■ آمار ماهانه مجتمع قضایی شهید فهمیده به چه میزان است؟

آمار در این مجتمع به طور میانگین تعداد ۷۰۰ پرونده در ماه را نشان می دهد . مشکل عمده اجرای احکام درمورد اجرای محکومیت های جرائم ایراد صدمات و خسارات ناشی از رانندگی بدون پروانه است چون طبق قراردادهای معمولی بیمه ، شرکت های بیمه از پرداخت دیه و خسارت به افرادی که بدون پروانه مجاز اقدام به رانندگی می کنند خودداری می نمایند و این روند مشکلات بسیاری را برای نوجوانان و خانواده های آنها و اجرای احکام ایجاد می نماید . به دلیل عدم اطلاع خانواده ها از الگوی رایج قراردادهای بیمه والدین مرتکبین به این جرائم سعی کافی درممانعت از استفاده غیر مجاز نوجوانان از وسایل نقلیه نمی نمایند یقیناً اگر خانواده ها بیشتر آگاه می شوند از وقوع چنین جرایمی به مقدار قابل توجهی پیشگیری می شود .

■ آیا زندان راه حل مناسبی برای اصلاح است ؟

برای پاسخ به این سوال باید به نکات زیر توجه داشت : کانون اصلاح و تربیت که مخصوص نگهداری از مجرمین اطفال و نوجوان است صرفاً یک زندان به معنای محلی که سلب آزادی از فرد را می نماید نیست بلکه با اجرای برنامه های آموزشی و تربیتی در آن تا حدی با زندانهای بزرگسالان متفاوت است

در نتیجه آثار نامطلوب حبس در کانونهای اصلاح و تربیت تعدیل پیدا می کند . لذا با توجه به شرایط ویژه کانونهای اصلاح و تربیت ، نگهداری اطفال و نوجوانان در آنها در مورد افرادی که زندگی ناپسامانی داشته و از شرایط خانوادگی مطلوبی برخوردار نمی باشند می تواند مفید باشد ولی در مورد کسانی که در محیط خانوادگی مناسبی پرورش یافته و به طور اتفاقی مرتکب جرم شده اند حضور در بین سایر افراد بزهکار تأثیر نامطلوبی خواهد داشت ودر این موارد تعیین مجازاتهای جایگزین حبس در دادگاههای رسیدگی کننده به جرم می تواند راه حل مناسبی باشد .

■ دیدگاه جناب عالی در ارتباط با اصلاح یا تنبیه اطفال بزهکار چیست؟

نظر قانونگذار از تشکیل دادگاههای ویژه رسیدگی به جرایم اطفال و نوجوانان این است که مسائل تربیتی در تعیین و اجرای مجازات بیشتر مدنظر قرار گیرد . با هدف اصلاح مجرم در این دادگاهها از اولویت ویژه ای برخوردار است . تنبیه و مجازات همواره باید به معنای واقعی کلمه یعنی آگاهی دادن به مرتکب همراه باشد و متهم در جریان رسیدگی در دادگاه با توجه به تلاشی که از طرف دادگاه برای آگاهی و تنبیه او انجام می گیرد متوجه اشتباه و خطای عمل خود گردیده و تحمل مجازات را تاوان این اشتباه تلقی نماید تا نتیجه مطلوبی از اجرای مجازات حاصل گردد .

■ چند درصد از پرونده های مطرحه در این مجتمع را گروه یا شبکه یا باند بزهکاران به خود اختصاص می دهند؟

بزه های سازمان یافته بیشتر در مورد جرایم مواد مخدر ومفاسد اخلاقی اتفاق می افتد ، در سایر جرایم چنین موردی مشاهده نمی شود . البته تهیه این نوع آمارها برای شناسایی و پیشگیری از جرایم سازمان یافته می تواند بسیار مفید و موثر باشد ولی تهیه آن نیاز به بررسی تحقیقی و مقایسه ای دقیق این نوع پرونده ها نسبت به پرونده های دیگر دارد و در حال حاضر چنین آماری در دسترس نمی باشد .

■ چند درصد از پرونده ها اختصاص به دختران فراری دارد؟

همان طور که قبلاً عرض کردم چنین آماری در اختیار این جانب نمی باشد ولی در حد اطلاعاتی که به عنوان معاون ارجاع از این امر دارم در میان جرایم در دختران بیشترین جرم ، اختصاص به فرار از منزل دارد که قابل تأمل است . البته جرمی به این عنوان در قانون پیش بینی نشده است و این افراد تحت عنوان ولگردی مجازات می شوند .

■ علت فرار دختران از منزل چیست؟

اگر علت یا علل بدرستی شناسایی شوند موجبات پیشگیری بسادگی فراهم خواهند بود . البته شناسایی این علتها نیاز به کارشناسی دقیقی دارد ولی آنچه که از مجموع محتویات پرونده ها و اظهارات مرتکبین این جرایم به دست می آید این است که محرومیت های مالی و عاطفی و زمینه های نامساعد خانوادگی و فقر فرهنگی و از هم گسیختگی کانون خانواده و کشش به

سوی فساد فرهنگی که در سالهای اخیر در بین جوانان و نوجوانان رایج گردیده است. عامل اصلی فرار دختران می باشد. فرهنگی که حد و مرزی برای روابط جنسی نمی شناسد آزادی را در برخورداری از این روابط تبلیغ می کند. این فرهنگ با شدت و غلظت متفاوت در بین جوانان و نوجوانان رایج گردیده و تبدیل به الگو شده است البته پیروی از الگوهای رایج در هر جامعه ای تحت تاثیر شرایط عمومی آن جامعه قرار دارد. ریشه یابی این شرایط زمینه کار کارشناسی که به آن اشاره گردید می باشد.

■ آیا مسؤولان برای دختران فراری تدبیری اندیشیده اند؟
پس از دستگیری دختران فراری دادگاه تلاش برای شناسایی خانواده وی و تحویل دختر فراری به خانواده اش می نماید و تا زمان شناسایی و تحویل نیز دختران در محل مناسبی مانند بهزیستی نگهداری می شوند ولی این اقدامات بعد از وقوع جرم است و برای پیشگیری از آن باید اقدامات موثری انجام گیرد.

■ پیشنهادها و راهکارهای علمی و عملی خود را برای مسؤولان قوه قضاییه بیان کنید؟

با وجودی که یکی از وظایف قوه قضاییه اقدام مناسب برای پیشگیری از وقوع جرم است ولی حصول نتیجه در این خصوص راهکارهای سه قوه را جهت تامین عنصر قانونی و امکانات اجرایی آن می طلبید. پیشگیری از این معضل نیاز به کار فرهنگی دارد. بررسی میزان و چگونگی وقوع این جرم باتوجه آمار دقیق از این مجتمع و سایر مجتمعهای قضایی بخصوص ارشاد امکان پذیر است به دنبال آن اداره تحقیقات قوه قضاییه باید با دعوت از کارشناسان این رشته نتیجه آمارها را جمع بندی نموده و علل را بررسی نماید و سپس نتیجه بررسیها برای پیشنهاد قانون مناسب به اداره تدوین قوانین قوه قضاییه اعلام گردد.

من معتقدم آگاهی دادن به خانواده ها و نوجوانان نسبت به میزان و ریشه ها و علل و عواقب وقوع این جرم به وسیله تشکیل کارگاههای آموزشی در محیط مدارس و سایر مراکز که نوجوانان و خانواده ها تماایل به حضور در آن را دارند می تواند قسمتی از کار فرهنگی مورد نظر باشد همچنین تشکیل مراکز که در صورت فرار دختر او را جذب و با استفاده از روان شناسان و جامعه شناسان در جهت حل مشکل او تلاش نمایند می تواند موثر باشد چرا که قبل از وقوع جرم ولگردی آن را مهار نموده و از فرار گرفتن وی بر سر راه باندتهای فساد و افراد ناباب جلوگیری می کند و نوجوانان را با دادن آموزش کافی به دامن امن خانواده برگردانده و از وقوع جرم توسط آنها در آینده نیز جلوگیری خواهد شد. ضمناً بررسی و رفع مشکل بیکاری در جامعه نیز می تواند در پیشگیری از این جرم موثر باشد.

■ چند درصد از پرونده ها مربوط به رانندگی اطفال می باشد، در این مورد پیشنهاد شما به خانواده ها چیست؟
چنانچه عرض کردم ارائه آمار دقیق مقدور نیست چون چنین آماری در اختیار من نمی باشد ولی اجمالاً باید عرض کنم که میزان وقوع این جرم بسیار بالا و اطلاع رسانی توسط وسایل ارتباط جمعی در زمینه

آگاه سازی خانواده ها از مقررات قانون مجازات اسلامی مبنی بر اینکه نداشتن گواهینامه در بروز تصادف رانندگی طبق ماده ۲۱۸ ق. م. اسلامی از موارد تشدید مجازات بوده و مجازات حبس از شمول بند ۱ ماده ۳ ق. وصول برخی از درآمدهای دولت نیز مستثنی گردیده است. همچنین آگاه سازی از مقررات بیمه مبنی بر عدم امکان استفاده از حق بیمه اتومبیل به لحاظ نداشتن گواهینامه رانندگی و ارائه آمار از افرادی که در اجرای ماده ۲ ق. نحوه اجرای محکومیتهای مالی به لحاظ عجز از پرداخت دیه ناشی از تصادف در کانون اصلاح و تربیت به سر می برند می تواند خانواده ها را جهت مراقبت بیشتر از فرزندان و جلوگیری از وقوع این جرم ترغیب نماید.

■ آیا جرایم رایانه ای در بین اطفال وجود دارد؟ به چه نحوی می باشد؟

بنده به چنین مواردی در این مجتمع برخورد نداشته ام.

ختم کلام: نسبت به دختران فراری اقدامات موثری می شود. فاصله طبقاتی بین نوجوانان و خانواده ها، عدم آموزش عواقب و به تصویر درآوردن مصائب.

◀ آقا میر حسینی - رئیس شعبه ۱۱۸۳ محاکم عمومی جزایی تهران (ویژه اطفال)

نبود دستگاههای دلسوز جهت پوشش بچه های طلاق

دارای تحصیلات لیسانس حقوق، از سال ۱۳۷۵ شروع به کار نموده است.

■ در این شعبه به چه جرایمی رسیدگی می شود؟
به تمام جرایمی که اطفال بزهکار مرتکب می شوند رسیدگی می شود امثال ایراد ضرب، فحاشی، ولگردی، قتل عمد و غیر عمد، تصادفات رانندگی، شرب و خمر و منافی عفت و ...

■ در پرونده هایی که طفل و غیر طفل متهم اند نحوه رسیدگی دادگاههای اطفال و دادگاه عمومی کیفری چگونه است و به اتهامات سایر افراد و غیر طفل مرتبط با پرونده در چه مرجعی رسیدگی می شود؟

تا قبل از تشکیل دادسرا، معتقد به آن بودم که صلاحیت رسیدگی به جرایم بزرگسالان را داشتیم و صلاحیت ویژه ما خصوصاً اطفال است بود هرگاه پرونده ای بود که در آن بزرگسال و طفل متهم پرونده بود بنده به هر دو اتهام رسیدگی می کردم. ولی در ماههای اخیر با توجه به وجود احیای دادسرا به نظر می رسد که تفکیک افراد بزرگسال و کمتر از ۱۸ سال به عهده دادسرا و آنها تفکیک می کنند و پرونده ای از سوی دادسرا به محکمه ارسال می شود.

اگر به طور اتفاقی از دادسرا پرونده بزرگسالی ارسال شود نه بصورت قرار عدم صلاحیت بلکه به صورت تقسیم کار - روال بر این است که پرونده فرد

بزرگسال را اگر اشتباهاً به دادگاه ارسال شود آن را به دادگاه عمومی ارسال می نمایم. و اطفال و دختران تا ۹ سال و پسران کمتر از ۱۵ سال قهری اصلاً نیاز نیست به دادسرا ارسال شود و طبق قانون باید مستقیماً در دادگاه اطفال رسیدگی شود (تبصره ۳ ماده ۳ قانون تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب اصلاحیه ۲۸/۱۳۸۱/۷).

■ عوامل بزهکاری اطفال در ایران کدام است بیان فرمایید؟

با توجه به از هم گسیختگی سازمانهای مختلف در کشور و عدم هماهنگی بین آنها، تعیین فاکتورهای بزهکاری اطفال در ایران به صورت سریع و دقیق شاید امکان پذیر نباشد ولی به نظر بنده باتوجه به تجربیات عملی در محاکم اطفال عوامل موثر در ارتکاب بزه توسط اطفال که خیلی مهم است. ۱- خلاء و فقر فرهنگی ۲- دوری خانواده از فرهنگ اصیل اسلامی و ملی و ایرانی ۳- فقر مالی و اقتصادی خانواده ها که نمی توانند فرزندان خود را تامین نمایند. ۴- مسأله چهارم بنظر بنده همان مشکلات خانواده و بروز اختلافات خانوادگی است که نهایتاً منجر به طلاق می گردد که بسیاری از بچه های بزهکار بچه طلاق اند یا بچه هایی که به نحوی والدین خود را از دست داده اند. ۵- عدم وجود دستگاههای متولی دلسوز جهت پوشش قرار دادن بچه های طلاق و نیز بچه هایی که والدین خود را به غیر از طلاق از دست داده اند. که این بچه ها در جامعه سرگردان هستند.

۶- تهاجم فرهنگی غرب از طریق رسانه های گروهی مثل ماهواره، سی دی، کاست و نشریات و عدم چاره اندیشی صحیح دست اندرکاران در دفاع مقابل این تهاجم.

■ از مددکاران اجتماعی و مشاور اجتماعی و روان شناسی چگونه در دادگاه اطفال استفاده می شود و چه تاثیری می تواند داشته باشد؟

تاثیر آن در بسیاری از موارد مثبت است و ممکن است در وضعیت شخصیتی طفل بزهکار پاسخ ندهد اما در اکثر موارد موثر است اما این که ما چگونه از آنها استفاده می کنیم ما مستقیماً در دادگاههای اطفال دسترسی به آنها نداریم اما وقتی در مواردی نیاز به روان شناس است آنها را به همراه والدین شان به واحد روان شناسی کانون اصلاح و تربیت معرفی می کنیم و مقرر می داریم که چند جلسه مشاوره با طفل و خانواده اش انجام شود و نتیجه به دادگاه اعلام شود تا دادگاه در مورد آن طفل بزهکار تصمیم بگیرد.

■ به نظر جناب عالی چند درصد از اطفال بزهکار با اعمال مجازات و کیفر اصلاح می شوند؟

به نظر بنده ارائه در صدی از این اطفال بزهکار امکان پذیر نیست و در مورد افراد فاقد سابقه تا آنجا که مشکلات قانونی اجازه بدهد سعی می کنیم به آنها مجازات ندهیم و اگر مجازات بدهیم تعلیق می کنیم که در آینده بار دیگر مرتکب بزه شود مجازات سابق هم علاوه بر مجازات جدید جاری شود.

■ در جامعه ایرانی به نسبت جنسیت پسر یا دختر کدام